

A. K.

Badania i publikacje

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 10, 662-663

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BADANIA I PUBLIKACJE.

Nowe książki o życiu i pracy ludności Anglii. Badania nad warunkami życia i pracy ludności robotniczej w Anglii posiadają dawną i świetną tradycję. Do zbioru studiów, wśród których znajdują się dzieła Engelsa i Bootha przybył ostatnio nowy przyczynek w postaci książki F. Zweiga: *Labour, Life and Poverty. (With a Preface by Lord Beveridge and a Forword by B. S. Rowntree.* London, 1948. V. Gollancz).

Książka ta jest tym bardziej dla nas interesująca, że wyszła spod pióra polskiego ekonomisty F. Zweiga jednego z czołowych przedstawicieli liberalizmu ekonomicznego w Polsce przedwojennej. (F. Zweig jest również autorem książki *The Planning of Free Societies.*) (1942).

Stanowi ona dla socjologa obiekt interesujący ze względu na sam przedmiot, zarówno jak na metodę opracowania. Zadaniem pracy Zweiga była analiza zwyczajów konsumcyjnych ubogiej ludności Londynu. Materiału do niej dostarczyły autorowi wywiady dokonane w czasie półrocznych badań terenowych przeprowadzanych w miejscach publicznych zebrań, w barach, parkach, domach noclegowych i „pensjonatach” londyńskiej dzielnicy robotniczej. Autor przeprowadził wywiady z 400 blisko ludźmi, zapoznał się bezpośrednio z warunkami bytu, trybem życia, i sposobem wydatkowania licznej grupy ludności brytyjskiej metropolii. Szczególny przedmiot jego zainteresowania stanowiło kształtowanie się budżetów, wśród pozycji budżetu zaś wydatki na rozrywki.

\ Obserwacje Zweiga wykazały, że wbrew często spotykanym przekonaniom wydatki na wódkę, papierosy i gry hazardowe nie stanowią przyczyny zubożenia, obejmują bowiem zbyt nikły procent budżetu.

Na marginesie swych zasadniczych dociekań Zweig czyni uwagi ogólne co do życia społecznego, które nasunęły mu się w toku badań. Podkreśla on różnorodność badanych zjawisk i stwierdza: „Przeciętny typ zachowania się nie istnieje, podobnie jak nie istnieje przeciętny człowiek”. Zwraca też uwagę na wielostronność potrzeb ludzkich: „Człowiek jest zwierzęciem moralnym, które dla swego zdrowia i równowagi psychicznej potrzebuje wiary i celu”.

Niezależnie od wartości tego rodzaju ogólnikowych stwierdzeń należy podkreślić pozytywne znaczenie podejmowania przez ekonomistów studiów podobnych do badań Zweiga umożliwiających bezpośrednie zetknięcie z życiem społecznym.

Drugie studium F. Zweiga nad życiem pracującej ludności Anglii nosi tytuł *Men in the Pits (Ludzie ze sztolni.* London, 1948. Gollancz). W pracy tej wykonanej na zlecenie sekcji Society of Friends Zweig posługuje się tą samą metodą, co w pracy poprzedniej. Recenzenci podkreślają, że główną zaletą Zweiga jako badacza zjawisk społecznych jest łatwość, z jaką zdobywa on zaufanie badanych i skłania ich do mówienia. Studium o życiu górników oparte jest na obserwacjach i wywiadach przeprowadzonych w 14 ośrodkach górniczych Anglii. Rozmówcami autora byli przedstawiciele wszelkich kategorii pra-

owników przemysłu węglowego poczynając od praktykanta do dyrektora, oraz żony i członkowie rodzin górników. Szczególnie interesującą czyni pracę Zweiga fakt, że badana przez niego gałąź przemysłu przeszła niedawno proces nacjonalizacji. Obserwacje autora skierowano właśnie na wydobycie wpływów tych zmian na życie i pracę górnika. Zwraca on między innymi uwagę na oddziaływanie postępującego umaszynowania produkcji wywołującego konieczność zastąpienia pracą zespołową dawnej indywidualnej pracy; omawia wpływ wojny oraz warunków wytworzonych przez aktualną sytuację gospodarczą i polityczną Wielkiej Brytanii na życie społeczności górniczych; wyjaśnia niektóre przyczyny braku zapału i chęci do pracy.

Ostatnia książka Zweiga, podobnie jak i poprzednia, oceniona została bardzo pozytywnie przez prasę angielską. Recenzent literackiego dodatku „Times'a” podkreśla, że w okresie operowania przez pisarzy nadmiarem materiału statystycznego praca Zweiga wyróżnia się uwzględnieniem w pierwszym rzędzie materiału ludzkiego.

Prasa europejska o Wiośnie Ludów. W związku z setną rocznicą Wiosny Ludów i ogłoszenia Manifestu Komunistycznego w czasopismach europejskich pojawiają się liczne artykuły. Wiele miejsca wspomnieniu tych rocznic poświęca prasa francuska:

„Democratie Nouvelle“ wychodząca pod redakcją J. Duclos zamieszcza artykuły J. Bruhat: *1848: Wiosna Ludów* (N. 2. vol. 2, 1948), E. Fajon: *Manifest Komunistyczny ma sto lat.* (N. 1. vol. 2, 1948).

„Cahiers du Communisme“, organ Komitetu Centralnego Partii Komunistycznej Francuskiej poświęcił rocznicy numer 2 z lutego 1948 roku. W numerze tym znajdują się następujące artykuły: J. Duclos: *Manifest Komunistyczny i niektóre problemy współczesne.* E. Fajon: *Rewolucja w historii socjalizmu.* J. Bruhat: *Historyczne warunki narodzin Manifestu i klasa robotnicza francuska w połowie XIX wieku.* J. Baby: *Manifest i materializm historyczny.* G. Garaudy: *Socjalistyczne i komunistyczne prądy myśli w roku 1848.* A. Saboul: *1948 w Europie — wiosna wolności.*

Również inne czasopisma jak „Pensée” i „Europe” poświęciły rocznicy Wiosny Ludów specjalne numery. Podobnie uczyniła redakcja węgierskiego kwartalnika „Revue d'Histoire Comparée” wydawanego po francusku, którego nr 1 XXVI, 1948 zawiera 4 artykuły związane z Rewolucją 1848 w Europie i na Węgrzech.

A. K.